

No: 1773 – Mahreç İşareti

ELPEK BEZİ

Tescil Ettiren

KARADENİZ EREĞLİ TİCARET VE SANAYİ ODASI

Bu coğrafi işaret, 6769 sayılı Sınai Mülkiyet Kanunu kapsamında 03.12.2019 tarihinden itibaren korunmak üzere 08.09.2025 tarihinde tescil edilmiştir.

Tescil No	: 1773
Tescil Tarihi	: 08.09.2025
Başvuru No	: C2019/201
Başvuru Tarihi	: 03.12.2019
Coğrafi İşaretin Adı	: Elpek Bezi
Ürün / Ürün Grubu	: Dokuma kumaş / Dokumalar
Coğrafi İşaretin Türü	: Mahreç işareti
Tescil Ettiren	: Karadeniz Ereğli Ticaret ve Sanayi Odası
Tescil Ettirenin Adresi	: Müftü Mah. Meydanbaşı Cad. Çamlık Sok. No: 9 Ereğli ZONGULDAK
Coğrafi Sınır	: Zonguldak ili Ereğli ilçesi
Kullanım Biçimi	: Elpek Bezi ibaresi ve mahreç işareti amblemi, ürünün kendisi veya ambalajı üzerinde yer alır. Ürünün kendisi veya ambalajı üzerinde kullanılmadığında, Elpek Bezi ibaresi ve mahreç işareti amblemi, işletmede kolayca görülecek şekilde bulundurulur.

Ürünün Tanımı ve Ayırt Edici Özellikleri:

Elpek Bezi, coğrafi sınırdaki çözgüde pamuk ve atkıda keten iplik kullanılarak kayın ağacından yapılan kamçılı tezgâhlarda 35 - 50 cm en ve 100 cm boy ölçülerinde bezayağı tekniğiyle dokunan sarımsı renkte kumaşlardır.

Ereğli ilçesinde keten ekimi ve keten dokumacılığı uzun bir geçmişe sahiptir. İlçe, Karadeniz kıyısında dağlarla çevrili olduğundan yıllık nem oranı yüksektir. İnsan vücudunun bu yüksek nem oranından etkilenmesini önleyen keten kumaşlar, ilgili bölgede başta giyim eşyası olmak üzere dokumacılıkta çok sık kullanılır. Üretiminde keten iplik kullanılan Elpek Bezi, iri gözenekli yapısı sayesinde vücudun hava almasını ve serin kalmasını sağlar. Ayrıca nem çekme özelliği yüksek olduğundan teri fazla çekebilir. Dayanıklı bir kumaş olan Elpek Bezi, kendini bırakmaması ve toz çekmemesi gibi avantajlara da sahiptir. Bu avantajları sayesinde giyim ve banyo ürünleri ile döşemelik ürünler gibi geniş bir kullanım alanına sahiptir.

Elpek Bezinin coğrafi sınırdaki uzun bir geçmişi vardır. Ereğli ilçesinin geleneklerinde önemli bir yere sahiptir. Bu sebeplerle coğrafi sınır ile ün bağı bulunur.

Üretim Metodu:

Elpek Bezinin dokunmasında çözgüde pamuk, atkıda keten ipliği kullanılır. Atkıda kullanılan keten ipliğinin numarası kullanım amacına göre 8/1 - 14/1 nm (metre/gram) arasında değişir. Çözgüde (tezgâha gerilen ip) kullanılan pamuk ipliğinin numarası 16/2 nm (metre/gram) ilâ 20/2 nm (metre/gram) arasındadır. Dokumalar işlevine göre 35 - 50 cm eninde ve 100 cm boyundadır.

1. Dokumaya hazırlık aşaması:

Çözgü ipleri öncelikle duvarlara asılan tablolara takılarak ne kadar iplik kullanılacağı hesaplanır. Dokunacak kumaşın eni ve boyuna göre 1 cm'de kaç iplik kullanılacağı ve iplik boyları hesaplanarak iplikler buna göre tezgâha alınır. Gereken sayıda ve uzunlukta çözgü iplikleri çapraz alınarak birbirine paralel hale getirilir.

Atkı ipliğinin, çözgü ipliklerinin oluşturduğu ağızlıktan mekik ile atılabilmesi için masura adı verilen makaralara sarılması işlemine atkı hazırlama denir. Atkı atılırken masuranın mekik içinde rahatça dönmesi ve atkıyı salması gerekir. Bu sebeple masuraya atkı sarılırken ipliklerin masura üzerinde iki tarafa toplanmaması ya da bombe oluşturmamasına özen gösterilir.

Çapraz sırasından gelen çözgüler, tezgâhta çözgü ipliğinin hareketini sağlayan gücülerden, tek tek el ile geçirilir. Gücüler, her bir çerçeve üzerinde yer alan ipliklerin içinden geçtiği tellerdir. Çözgü iplerinin yarısı bir çerçeveden diğer yarısı ise ikinci çerçeveden geçirilir. Çerçevelerin ayrı ipliklere ayrılması, çapraz alınması sonucu mümkün olur. Bir sonraki aşama olarak çözgü iplikleri çaprazdan geliş sıralarına göre, tarak taharı özelliğine uygun olarak taraktan geçirilirler; bu işleme tahar denir. Daha sonra tezgâhta dokunmuş kumaşın sarıldığı ön levende bağlanırlar. Bu şekilde tezgâh dokumaya hazır hale gelir. Elpek Bezi dokumasında 100'lük tarak kullanılır.

2. Dokuma aşaması:

Elpek Bezi, bezayağı tekniğiyle dokunan bir kumaş olduğundan iki çerçeve kullanılır. Yörede bulunan kamçılı tezgâhlarda dokumanın oluşması için üç işlem yapılır. Bunlar; ağızlığın açılması, atkının atılması ve tefe vuruşu işlemleridir. Elpek Bezi dokunurken dokumacı, ayaklarıyla pedallara basarak 2 adet çerçeveyi ayırır. Birinci

pedal çerçevenin birini yukarı çekerken ikinci pedal diğer çerçeveyi aşağıya itirerek atkı ipliğinin çözümlenmesinin arasından geçerek dokunmasını sağlayan ağızlığı açar. Bu boşluğun arasından içinde atkı ipliği olan mekik geçirilerek çerçevelerin her harekette biri aşağı biri yukarı yer değiştirmesi sonucu dokuma işlemi yapılır. Açılan çerçeveler ile çapraz alınmış çözümler arasında gidip gelen, içinde atkı ipliğini barındıran mekik hareket ettikçe her bir hareket sonrası tefe ile atkı ipi yatay düzlemde sıkıştırılır. Dokuma sırasında oluşabilecek kopmalar takip edilerek kopan iplikler bağlanır.

3. Bitim işlemleri:

Dokunmuş kumaş, tezgâhtan alındıktan sonra bitim işlemlerine geçilir. Dokumalar doğal görünüm olarak sarımtırak renklidir. Elpek Bezi tezgâhtan çıktığı haliyle, üzerine herhangi bir işlem ya da süsleme tekniği uygulanmadan yalın olarak ürüne dönüştürülebilir. Ajurlar, kumaşın en ve boy ipliklerinin çekilerek veya kesilmesi ile bu ipliklerin üzerinin değişik renklerle bağlanması ve sarılması ile oluşturulan zarif bir işlemdir.

Coğrafi sınırdaki ajur, balıkçı mekiğiyle yapılır. Ajur uygulanacak bölgeye kadar bezayağı dokumadan sonra, önceden belirlenen desenin ajur sayısı kumaşın enine göre hesaplanır. Desen için, dokumada kullanılan aynı atkı ya da farklı atkı ipliği kullanılabilir.

Coğrafi Sınır İçerisinde Gerçekleşmesi Gereken Üretim, İşleme ve Diğer İşlemler:

Elpek Bezinin coğrafi sınırdaki uzun bir geçmişi vardır. Ereğli ilçesinin geleneklerinde önemli bir yere sahiptir. Bu sebeplerle coğrafi sınır ile ün bağı bulunan Elpek Bezinin tüm üretim aşamaları, coğrafi sınırdaki gerçekleşir.

Denetleme:

Denetimler; Karadeniz Ereğli Ticaret ve Sanayi Odasının koordinatörlüğünde ve Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi Devrek Meslek Yüksekokulu, Elpek Dokuyan Eller Kooperatifi ile Karadeniz Ereğli Ticaret ve Sanayi Odasından konuda uzman birer kişinin katılımıyla üç kişiden oluşan denetim mercii tarafından, düzenli olarak yılda bir defa, gerekli görülen hallerde ve şikâyet üzerine ise her zaman gerçekleştirilir.

Denetim mercii tarafından; Elpek Bezinin üretiminde kullanılan malzemelerin uygunluğu; üretim metoduna uygunluk; çözümlerde pamuk atkıda keten iplik kullanılması; Elpek Bezinin boyutlarının uygunluğu ve Elpek Bezi ibaresi ile mahreç işareti ambleminin kullanımının uygunluğu denetlenir.

Denetim mercii, kamu kuruluşlarından veya özel kuruluşlardan veya bunlarda görevli uzman gerçek veya tüzel kişilerden denetimin gerçekleştirilmesi sırasında faydalanabilir veya hizmet satın alabilir. Tescil ettiren, hakların korunmasında hukuki süreçleri yürütür.